

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Основною метою аграрних трансформацій є створення необхідних умов для підвищення конкурентоспроможності й ефективності аграрного сектору, що залежить від ефективності й логічності завершення земельної реформи. Реформуванню перешкоджає недосконала система управління земельними ресурсами й землекористуванням, унаслідок чого сільське господарство перебуває в критичному стані.

Трансформаційні процеси в землекористуванні досліджували такі вчені як: В.М.Месель-Веселяк, Л.Я.Новаковський, Б.Й.Пасхавер, А.М.Третяк та інші.

Разом з тим, цілий ряд питань залишається недостатньо вивченими, зокрема сучасні проблеми реформування землекористування в Україні та шляхи їх вирішення, які сприятимуть створенню умов для розвитку сталого землекористування.

За часів Радянського Союзу основними землекористувачами були колгоспи, радгоспи та інші господарства, які займалися сільськогосподарським виробництвом. За ними було закріплено 81% усієї земельної площі Української РСР, 99,6-ріллі, 98,4-багаторічних насаджень; 95,1-сіножатей, 95-пасовищ, 98,8%- усіх сільськогосподарських угідь[1,с.27-28].

Крім колгоспів і радгоспів структура АПК включала змішані державно-кооперативні і міжгосподарські підприємства, підсобні господарства промислових підприємств, особисті підсобні господарства колгоспників, робітників і службовців. Серед названої групи землекористувачів переважали колгоспи. Після розпаду Радянського Союзу до грудня 1999 року проводилася

реорганізація колгоспів і радгоспів у колективні сільськогосподарські підприємства(КСП), реорганізація державних сільськогосподарських підприємств у КСП та відкриті акціонерні товариства, фермерські господарства, реорганізація колективних та державних підприємств у сільськогосподарські кооперативи.

За роки земельної реформи значно змінилась структура власності на землю, скоротилась частка земель державної власності, збільшилась частка приватної та колективної власності. Частка сільськогосподарських угідь у користуванні державних сільськогосподарських підприємств становить 5,2%. [2,с.23].

Зміна форм власності безпосередньо позначається на процесах землекористування. Найбільш актуальними проблемами сьогодення є проблема орендних відносин, так як переважна більшість земель перебуває у короткостроковій оренді, що не стимулює орендаря до впровадження нових технологій, покращення родючості ґрунтів. Крім того, серед форм орендної плати переважає натуральна форма - 70,5%, що є негативним фактором [3,с.30].

Натуральна форма орендних оплат досить часто призводить до різноманітних зловживань. Слід відмітити, що в розвинених країнах світу виплата орендної плати здійснюється виключно в грошовій формі.

В Земельному кодексі встановлені права і обов'язки землевласників і землекористувачів. Згідно Земельному кодексу усі землевласники і землекористувачі повинні забезпечувати використання земельних угідь за їх цільовим призначенням, сприяти раціональному і ефективному використанню земельних ресурсів, але не завжди це так. Невиконання цих вимог призводить до деградації ґрунтів, їх виснаження. Не менш важливою проблемою є порушення сівозмін під час перерозподілу земель, роздержавлення і приватизації земельного фонду.

Земельний кодекс передбачає здійснення державного контролю за використанням і охороною земель, що також потребує суттєвого поліпшення. В останні роки поширені такі негативні явища як самовільне зайняття, незаконне

оформлення відведення земельних ділянок. Спостерігається також низький рівень участі громадськості у здійсненні земельного контролю.

До проблем реформування землекористування слід віднести і недосконалий механізм землекористування, зокрема його економічну складову. Саме через економічні важелі можливо спонукати землекористувачів до ефективного землекористування.

Не менш важливою є проблема грошової оцінки земель. Дані нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь і земель населених пунктів давно потребують коригування. Для здійснення управління землекористуванням і регулювання земельних відносин держава не має необхідної кадастрової, землевпорядної, екологічної документації. Це призводить до затягування завершення земельної реформи. Спостерігається наступ приватного капіталу на особливо цінні курортні і рекреаційні зони[4,с.10-11].

Отже, проблеми реформування землекористування в Україні мають велике значення на нинішньому етапі розвитку продуктивних сил. Для вирішення даних проблем, на нашу думку, необхідно удосконалити правовий, економічний, організаційний механізм землекористування, що кардинально поліпшить систему управління, сприятиме розв'язанню питань в сфері охорони земельних ресурсів, сприятиме їх раціональному використанню.

Література:

1.Дубінов П.Г., Розміщення і зональна спеціалізація сільського господарства Української РСР/ П.Дубінов, І. Жадан ,М.Щура. – К., «Урожай»,1979. –292с.

2.Збарський В.К. Економіка сільського господарства: Навч. Посібник / В.Збарський, В.Мацибора, А.Чалий та ін. – К.:Каравела, 2010. – 280с.

3.Колісник Г. Еколого-економічна оцінка трансформації сільськогосподарського землекористування/ Колісник Г. //Землевпорядний вісник. – 2013. –№1. – с.29-31.

4.Новаковський Л.Я.Соціально-економічні проблеми сучасного землекористування/ Л.Новаковський, М. Олещенко.-К.: «Урожай», 2009. –274с.

Самусь, Г.І. Проблеми реформування землекористування в Україні [Текст] / Г.І. Самусь // Сценарії та середньостроковий прогноз розвитку економіки України: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 квітня 2013 р., м. Одеса). - Одеса: ЦЕДР, 2013. - Ч.1 - С. 19-20.